

FORSLAG TIL ENDRING AV SAMEPROGRAMMET

INNHold:

Redegjørelse fra SKAU	s. 2
Redegjørelse fra P.K.	s. 3
Endringsforslagene	s. 4
Kommentar fra Hans [redacted] og Hanna [redacted]	s. 8

BILAG BILAG BILAG BILAG BILAG BILAG BILAG BILAG BILAG

MAI/JUNI 1988

ENDRINGSFORSLAG TIL SAMEPROGRAMMET

En diskusjon om samepolitiske spørsmål har stått som en oppgave for partiet i denne landsmøteperioden. Ifølge den opprinnelige planen, skulle materialet til denne diskusjonen legges fram i 1987. Vi har ikke greid å holde denne tidsplanen. Den viktigste grunnen til dette, er at arbeidet med disse spørsmåla ble satt betydelig tilbake med drapet på Jon [redacted]. SK har ikke klart å følge opp dette området med samme kraft etter at han ble revet bort.

Det som blir lagt fram for partiet her, er et forslag til endringer i Sameprogrammet, prinsippprogramdelen. Det er utarbeida av noen kamerater i Finnmark og Lars S [redacted] fra Røde Fane-redaksjonen, på oppdrag fra SK. ført i pennen av Lars S [redacted]. Hanna [redacted] og Hans [redacted] Finnmark, har kommet med en skriftlig kommentar til forslaget. Denne sendes også ut her.

Dette endringsforslaget blir behandla av en konferanse før sommeren. Til denne er det innkalt folk vi har oversikt over som er spesielt innteressert. Alle distriktstyrer i partiet har også fått varsel om å melde fra om kamerater som kunne være interessert i bli med på konferansen

Ved siden av å ta opp prinsippprogramdelen av Sameprogrammet, vil denne konferansen også behandle andre viktige samepolitiske spørsmål, som f.eks. holdninga til det nye Sametinget (Om RV skal stille liste til dette valget).

SKAU vil behandle forslaget til endring i Sameprogrammet før konferansen.

Endringene av Sameprogrammet vil være en sak på Landsmøtet til partiet. Enkeltkamerater og partiorgan som ønsker å få med forslag til denne saka sendt ut til delegatkonferansene og landsmøtet, har forlenga frist fram til 15. august. Etter den tid er innflytelsen på landsmøtevedtaka begrensa til dirket påvirkning av delegater og SKmedlemmer.

Oslo, juni-88
SKAU

Det gjeldende Sameprogrammet står i "Landsmøteboka" fra landsmøtet 1980.

Ellers er Røde fane-nummeret om samespørsmål, fra 1987, viktig bakgrunnsmateriale.

Endringsforslagene:

REDEGJØRELSE FRA PROGRAMKOMITEEN:

Vi sender ut forslag til endring av sameprogrammet vi har (vedtatt 1980) på tre områder

- * Klasseanalyse av det samiske folket i Norge
- * Sametinget
- * AKPs støtte til samisk gjenforening

Det betyr at programkomiteen har valgt å legge det gamle programmet til grunn, og beholdt oppbygginga fra dette.

Vi har valgt å sende ut forslag bare på disse tre områdene, fordi vi mener det er disse vi i første rekke bør få diskusjon rundt, og forslag til.

Kort kommentar til våre tre forslag.

- * Klasseanalyse av det samiske folket i Norge.

Dette bygger i hovedsak på det Svein I har skrevet i et hefte om klasseanalyse utgitt i 1987.

Endringene ligger særlig i delen om reineiere, der det nå (jan.88) er to reindriftsorganisasjoner.

En felle å gå i når en vurderer den samiske nasjonen, er å bruke den samme klasseoppdelinga som i den norske. Vi mener det er viktig å se at det eldre samiske samfunnet fortsatt er levende med i å forme grupper og klasser blant samene som har politisk betydning.

I tidligere skrifter har AKP lagt veldig vekt på den samiske arbeiderklassens ledende rolle. Vi reiser tvil om riktigheten i dette, og har i høyere grad trukket fram problemene den står i i forhold til den samiske sak. Det tradisjonelle samiske samfunnet er jo et primærnæringsamfunn.

- * Sametinget.

Vårt forslag her er nyskrevet. Hovedpoenget for oss har vært å slå fast at sjøl om Sametinget innebærer en innrømmelse fra Statens side i forhold til for 8 år siden, så er hovedspørsmålet - retten til land og vann - ikke løst. (Se artikkel i Røde Fane nr.2/87 av H. n/Jo).

- * AKPs støtte til samisk gjenforening.

Her har vi tatt utgangspunkt i det som står i 80-programmet Del IV pkt.2. Så har vi strøket alle forbeholdene, slik at standpunktet kommer klart fram:

Den sosialistiske revolusjonen gir samene sjølråderett og dermed mulighet for løsrivelse fra den norske stat slik den ser ut i dag, og AKP støtter arbeidet for å få gjenforent den samiske nasjonen.

PROGRAMKOMITEEN

DEL I

HISTORIA, SITUASJONEN IDAG.

1) *Samene - urbefolkning.*

(Står som nå)

2) *Samene - nasjon.*

(Står som nå)

3) *Sameland - kolonisert.*

(Står som nå)

4) *Grupper og klasser i den samiske nasjon.*

Det samiske samfunnet var fram til koloniseringa et klasseløst samfunn, bygd på kollektiv eiendomsrett gjennom Siida-ordninga. Denne gikk i oppløsning fram til 1700-tallet, og vi fikk en klassesamfunnet på to plan:

- Integrering av samer i det norske klassesamfunnet. Nordmenn kom som oftest inn som overklasse i samiske områder. Samer s o m reiste ut av samiske områder blei integrert i den norske a r - beiderklassen.
- Klassesamfunnet innafor det samiske samfunnet.

Klassesamfunnet førte ikke til noen samisk stat fordi det hele tida var den norske (svenske, finske, russiske) staten som hadde styringa, det samiske borgerskapet blei aldri sterkt og var i stor grad knytta til kolonimaktene sin stat og kapital.

Historia om utviklinga av det samiske klassesamfunnet er en del av historia om koloniseringa. Dette gjør at klassesammensetninga av samene innafor hver av de fire statene får preg av særtrekk ved hver stat og styreformene og næringslivet der. Dessuten har det bevart særtrekk fra det tradisjonelle samfunnet.

Arbeiderklassen.

Den utgjør trolig knapt halvparten av den samiske nasjonen, omtrent samme andel som for den norske. Samiske arbeidere arbeider spredd , på små arbeidsplasser eller som enslige samer på norske bedrifter. Samiske arbeidere er spredd over hele Norge og er den av klassene som har de dårligste mulighetene til å vende tilbake til arbeide i Sameland.

Samiske arbeidere er i mindre grad fagorganisert, og har i mindre grad tillitsverv enn norske arbeidere. De "forsvinner" ofte på norske arbeidsplasser, alt foregår på norsk, og ofte står de ikke fram som samer. I de fleste fag mangler det et samisk fagspråk. Mange er løsarbeidere, sesongarbeidere og "sjølstendige næringsdrivende" p.g.a. mangel på arbeidsplasser. Mange er pendlere.

Det finnes ingen samisk arbeiderorganisering. Samiske arbeidere er utsatt for større fornorskningsspress enn andre grupper. Men en del er aktivister, jfr. sultestreiken, der et flertall var arbeidere. Disse finner seg sjelden til rette i noen av de samiske organisasjonene.

Primærnæringene.

Primærnæringene sysselsetter knapt 1/3 av den samiske befolkninga - en klart større andel enn for den norske befolkninga i Nord-Norge.

Bønder og fiskere.

Fra gammelt av har kombinasjonen bonde - fisker vært det vanlige. Staten sin jordbruks- og fiskeripolitikk og utfiskinga av fjordene har langt på vei knekt kombinasjonsnæringene og tvunget fram yrkesspesialisering eller fraflytting. De fleste som fortsatter fiskerbønder er samer, og disse faller mellom to stoler. Hverken Fiskerlaget eller Bondelaget har ivaretatt interessene deres., I den grad disse gruppene er organisert i samiske organisasjoner er det stort sett i SLF.

Det finnes noen få større bønder, særlig i Tana. De er et resultat av at norske styresmakter har pressa dem til overinvestering, og de går stadig konkurs. Norskeide gårder er i stor grad konsentrert i noen områder som et resultat av Staten sin koloniseringspolitikk i forrige århundre.(Målselv i Troms, Tverrelvdalen i Alta, Passvik i Sør-Varanger.) Blant fiskerne har ofte samene de minste og eldste båtene. Det finnes noen samer med større båter.

Reineiere.

Reindriftssamene er de som holder best på samisk språk og kultur, og er den eneste yrkesgruppa med egne samiske yrkesorganisasjoner.

De utgjør knapt 10 prosent av samene. Det er stor forskjell på størrelsen på

reinflokkene. Mange har for få rein til å livberge seg, men et mindretall har så store flokker at de klarer seg bra. I Sør-samiske områder er samisk kultur sterkt knytta til reindriften, da de fleste andre sørsamer har blitt fornorska. Reindriften, særlig i Kautokeino - Karasjok, er fortsatt sterkt prega av en tradisjonell driftsform der de store reieneiere samler seg stadig større flokker. Store reieneiere ellers er mere kapitalistisk orienterte. Motsigelsene mellom de tradisjonelle store reieneiere og de mere moderne borgerlige og småborgerlige reieneiere har ført til splittelse i to næringsorganisasjoner.

NRL har de siste 10 åra blitt stadig nærmere knytta til staten gjennom reindriftsavtalens tilskuddsordninger og politisk samarbeide.

BES (danna i 1987) ledes av store tradisjonelle reieneiere, men har og tilslutning fra mange mindre reieneiere som ønsker å protestere mot samarbeidet mellom NRL og staten.

Intellektuelle.

Ei forholdsvis ny og voksende gruppe. De er ofte politisk, kulturelt og språklig bevisste, men er samtidig mer prega av norsk tankegang og miljø, pga. påvirkning fra norsk skole enn andre med mindre utdanning. Har til idag vært den viktigste gruppe til å bringe fram stoff til og organisere den nasjonale kampen. NSR domineres av denne gruppa.

Borgerskapet.

Denne gruppa består av rike reieneiere og ledere for samiske institusjoner og bedrifter. Enkelte byråkrater i stat, fylke og kommune hører og med til borgerskapet. Noen deler har klart solgt seg til Staten politisk og økonomisk og er motstandere av samisk frigjøring i like høy grad som norske borgere. (kompradorborgerskap)

Andre deler har interesse av samisk frigjøring og må regnes til et nasjonalt borgerskap. Grensene mellom disse to delene av borgerskapet er vanskelig å trekke. Enkelte grupper og personer står i mellom disse.

DEL III

KRAV TIL STATEN IDAG.

1) *Samenes rettigheter må anerkjennes av staten.*

AKP(m-l) krever at staten anerkjenner samene som urbefolkning og at staten anerkjenner samenes rettigheter.

Staten har med sitt vedtak om opprettelse av Sameting (1987) erkjent at det eksisterer et samisk folk i Norge. Inntrykket som kolonimaktas propaganda søker å gi, er at det nå er gitt store politiske innrømmelser til samene i Norge. Samisk språk og kultur skal iflg. vedtaket gis et spesielt vern. Dette kan Staten gjøre uten at prisen blir for høy for kolonimakta. Sametinget er ikke ment å ha noen styringsrett over naturressurser, mineraler og næringer, og kan derfor ikke hindre fortsatt norsk innmarsj i og utplyndring av samiske områder. Grunnlaget for å fortsette kampen for retten til land og vann er derfor ikke endra.

Sålenge Stortinget og ikke Sametinget har kontroll med naturressursene vil hovedgrunnlaget for å oppretholde og viderutvikle samisk språk og kultur fortsatt ligge i lomma til den norske kolonimakta.

Kampen for retten til land og vann må fortsatt være en hovedoppgave for samiske organisasjoner som vil fremme den samiske kampen.

Den største innrømmelsen som den norske kolonimakta har gjort med sitt vedtak om Sameting, er at det skal sammensettes ved demokratiske valg av og blandt samer.

2) *Retten til sjølstyre i de samiske kjerneområdene.*

(Står som nå)

3) *Rettingheter utafor de samiske kjerneområdene.*

(Står som nå)

4) *Rettingheter utafor de opprinnelige samiske områder.*

(Står som nå)

DEL IV

SAMENES KAMP FOR NASJONAL OG SOSIAL FRIGJØRING.

1) *Under kapitalismens forhold.*

(Står som nå.)

2) *Retten til nasjonal sjølråderett for den samiske nasjon.*

En av de viktigste oppgavene for den sosialistiske revolusjonen vil være å sikre den samiske nasjonen rett til sjøl å velge sin framtid. Dette betyr at AKP(m-l) vil støtte kampen for full nasjonal sjølråderett som også innebærer retten til løsrivelse og opprettelse av en egen samisk stat. Om det samiske folket i Norge velger å bli en del av den sosialistiske staten Norge, må de samiske områdene sikres fullt regionalt sjølstyre.

3) *Det samiske og norske folket har felles interesser av en sosialistisk revolusjon.*

(står som nå.)

KOMMENTAR FRA HANS I OG HANNA I

Tannlaust, tendensiøst og delvis feil.

Side 1 i forslaget:

«*Det tradisjonelle samiske samfunnet er jo et primærnæringsamfunn.*»
Uppreis og flosklet formulering som kan tolkes på en rekke måter.

Side 2 i ditt forslag:

«*Denne (siida-ordninga) gikk i oppløsning fram til 1700-tallet.*»

Formuleringen «fram til» er uten klar mening. Påstanden er for kategorisk- og derfor sannsynligvis feilaktig: Siida-ordninga eksisterer fortsatt i samisk nomenklatur i reindrifra (sammenslutninger av familier og grupper med klare levninger fra gammel beslutningsprosess). Og i sjøsamenes forvaltning av nærområdene/almeningene som Tønnesen kaller dem. At siidaordningen har hatt politisk betydning til langt inn i vårt århundre, er sikkert. Det finnes lite historisk/antropologisk materiale om dette, og en bør derfor være varsom i formuleringene. Siida-ordningas etterlevninger i dagens Karasjok er f.eks. godt belyst av Leif Dunfjeld i KK-intervju forrige uke (s.d.).

Disse restene av gammel samisk organisasjons- og tenkemåte har større påvirkning på beslutninger og alliansedannelse enn vi forstår som ser dette utalra. Dette er også en grunn til at dere kommer skeivt ut i f.eks. klasseanalyse (s.d.).

«*Klassesammensetninga av samene innafor hver av de fire statene får preg av...*»

En platthet. Er det overhodet riktig? Har man materiale for det? Og hvilken betydning har det i så fall?

«*Samiske arbeidere arbeider spredd*» - på Syd-Varanger, Bidjovagge, garnisonene, i fiskeindustrien, på stortrålerne. Spredd?? Selvfølgelig sammen med etterkommere av setlere og kvener. Men du skal ikke grave djupt for å finne komagene hos *mange* av proletarene på disse stedene.

«...eller som enslige samer på norske bedrifter».
Formuleringen er patetisk og lokker på smilet.

Avsnittet om arbeiderklassen er problematisk på to områder:

a) Nødvendigvis er *omfanget av sapmi* en premiss for avsnittet. Slik det nå står, er det skrivi for kjerneområdene i NNorge. Hva med Troms, Nordland, Helgeland, Trøndelag. Hva med svensk Sapmi (Kiruna/Malmberget). Jeg veit dere ikke skriver for SKP, men tendensen er at Sapmi i utkastet deres blir for lite. Det at vi ikke veit noe særlig om størrelsen på den samiske befolkninga sør for Finnmark, er ikke noe argument for ikke å ta den med i regnestykket. F.eks. Hvor mange folk med bestemor som snakka samisk jobber på Jernverket?

b) *Hvem er same* er på samme måten en premiss for spørsmålet: Hvem er samisk proletar?

Igjen tendensen til å skrumpe inn samefolket.

Kan vi basere oss på imperialiststatens folketellinger/hvem som opplyser til byråkratiet at «jeg er same»?

Slik «skruppning» har store politiske implikasjoner. Jeg synes deres framstilling av samefolket (i klasseanalysen) drar i retning av å redusere samefolkets omfang, mangeartethet, erfaring og betydning.

Side 3:

«*Fra gammelt av har kombinasjonen...*»

Uvitenskapelig floskel. «*Fra gammelt av har veidekulturen vært det vanligste*» - er like korrekt.

«*utfiskinga av fjordene*»

- og havet

- og den økologiske katastrofen under utvikling i hele nord-/sirkumpolar-systemet.

«*De fleste som fortsatt er fiskerbønder er samer*»

I hvilke områder?

Veit vi virkelig det?

«*Hverken Fiskarlaget eller Bondelaget...*»

Hva med Småbrukarlaget?

Hva med opposisjonen innafor Fiskarlaget (organisering av egne fjordfiskerorganisasjoner) og B.laget?

«*...er det stort sett i SLF*»

Også i Nordland og på Røros?

Tendensiøst fordi lokalavdelinger av bondelag, småbrukarlag og fiskarlag i praksis fungerer som reint samiske interesseorganisasjoner i en del områder. Jeg kan gi en rekke eksempler fra Porsanger (også med eksplisitt samisk-rettighets-begrunnelse).

«Blant fiskerne har ofte samene de minste og eldste båtene»

Det minner om de enslige samene på fabrikk-gulvet.

Må i hvert fall skrives om. Nå virker det Tiedemann og Gude-aktig. Sammenlignet med tålredere er det kanskje forsvar for slik påstand. Men jeg kjenner trålredere som er samer, væreiere som er samer - og en rekke fiskere med mellomstore og nye sjarker som er samer.

«Det finnes noen få større bønder» «Norskeide gårder er i stor grad konsentrert...»

Hva med Troms, Nordland og Trøndelag. Er påstanden fortsatt korrekt?

Vi har folk i Porsanger av kvensk-samisk blandingætt som driver moderne og stort (etter nord-forhold), og mange kvener er store bønder etter samme målestokk.

«Norskeide...» blir for enkelt.

REINEIERE

«...og er den eneste yrkesgruppa med egne...»

Hva med kunstnere, grafisk fag, leger, media? Alle har egne org.

«Men et mindretall har så store flokker at de klarer seg bra»

Svartmaling. Jeg kjenner ikke Varanger, ikke Troms, ikke Nordland, ikke N-Trøndelag. Men i øvrige områder er det et mindretall som er i ferd med å skvises ut og er fattige. Ei stor gruppe lever godt - og et mindretall har så mye penger at det ikke ligner grisen.

At det går dårligere for dem alle sammen, skyldes overbeiting og ekspansjon av «storsamfunnet» - samt overgang til moderne driftsformer. Det rammer alle - de feite har mest å gå på. (Men det er jo en annen sak).

«...fortsatt prega av tradisjonell driftsform...»

Upresist - i beste fall.

Tradisjonell driftsform eksisterte til snøskuteren fikk gjennomslag. Den har etablert bofasthet og sanert vekk det meste av nomadismen. Den har medført mer pendling på vidda, dårligere tilsyn med dyra, mindre kunnskaper om beite og værforhold etc. Kvaliteten på reinholdet har gått ned (i.flg. fagfolk ved reindriftsskolen i Kautok.)

Hva «tradisjonell» betyr i deres utkast, forstår jeg ikke.

«Store reineiere ellers er...»

Ellers hva? Ellers?

Betyr det alle andre enn de store i Karasjok og Kautokeino?

Og alle disse andre skulle være «mer kapitalistisk orienterte».

Og hva er nå det?

Og dette skulle igjen være grunnlaget for dannelsen av BES?

Hva med familiebanda/siidaen/gammel krangel og dritt/beitekonflikter - og ting vi ikke kjenner til?

En så enkel forklaring på BES er det ingen andre som har kunnet gi meg.

Dette avsnittet er uforståelig.

Jeg trur også det inneholder mye feil.

Dessuten får jeg inntrykk av - ved å lese utkastet med omtalen av NRL og BES - at BES er ganske progressiv - dem har i hvert fall med mange mindre reineiere som ønsker å protestere mot alliansen Smuk/Staten.

Kan *det* være riktig da?

Litt dristig å programfeste det, kanskje.

Lenger opp:

«...da de fleste andre sørsamer er blitt fornorska.»

Også reindriftsfolket i sør er svært fornorska. Den generasjonen som driver *nå* har f.eks. mista det meste av det samiske fagspråket sitt.

INTELLEKTUELLE

«mer prega av norsk tankegang og miljø..enn andre med mindre utdanning»

Svært kategorisk.

Jeg synes påstanden er dristig.

Den baserer seg på synsing.

Har den noe i et program å gjøre?

«NSR domineres av denne gruppa»

Ledelsen - ok.

Men medlemmene? Er det belegg for det? Jeg ville i så fall være overraska.

BORGERSKAPET

«ledere for samiske institusjoner og...»

Guttane som driver Jårgaleddi, lederen i Davvi Media, redaktøren i Sami Aigi, lederen for samisk institutt i Kautokeino, teatersjefen for Beaivas - de er alle borgere.

Si det til dem den som tør.

«Enkelte byråkrater...»

Hvem - de med brune sko?

Spørsmålet om klasseanalyse er såpass seriøst at det fortjener seriøs behandling. Her må dere *enten* sette inn noen kriterier som borgerbyråkratene kan skilles ut med. Eller kutte hele greia og snakke om de samiske byråkratene som har solgt sjela si politisk. (For *det* er jo greit)

Side 5:

«...at staten anerkjenner samenes rettigheter»

Rettigheter til hva?

«...skal iflg. vedtaket gis et spesielt vern....kan gjøre uten at prisen blir for høy»

Politisk feilaktig:

Kampen for språket er så viktig for samisk identitet at imperialistene aldri må la det slippe fram.

Som nå så bagatelliserer denne passusen betydninga av språk/kulturkampen.

Den gir dessuten inntrykk av at staten har gitt etter for press på språk/kulturfronten. Det er positivt feilaktig. Derfor gir også passusen illusjoner om staten.

Dere blander endel rettighets-kategorier i ei suppe:

«...er ikke ment å ha noen styringsrett...»

«...fortsette kampen for retten til land og vann...»

«...samenes rettigheter...»

Eiendomsretten har alltid vært ei varm potet for nordmenn. Jeg ser at heller ikke dere har berørt den.

HVEM EIER SAMELAND

- er fortsatt et hovedspørsmål.

Sametinget må måles i forhold til det.

Sekundært og som delmål kan man slåss for en viss styrings- og vetorett.

Tertiært for formell anerkjennelse som urbefolkning med endel reelle språklige/kulturelle rettigheter.

Denne sammenblandinga deres gjør analysa tannlaus.

Sametinget er en lynavleder og et velregissert politisk jippo i nykolonialistisk ånd.

Bare ved å stille spørsmålet om eiendomsretten, blir ST satt i perspektiv.

«land og vann»

Betyr det også havet og sokkelen?

Eller er *det* belyst andre steder i programmet?

Det er aktuelt fordi sameaktivister sjøl har tatt opp spørsmålet om sokkelen og styringa av sokkelen i forbindelse med økokatastrofa i nord og framtida for Sapmi.